

Sygn. akt I USK 388/21

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania N. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T. o zasiłek
chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 marca 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w P.
z dnia 21 grudnia 2020 r., sygn. akt V Ua (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 grudnia 2020 r., sygn. akt V Ua (...) Sąd Okręgowy w P. w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w P. z 4 października 2019 r., sygn. akt IV U (...) w ten sposób, że oddalił odwołanie N. S. od decyzji organu rentowego z 22 maja 2019 r.

Zaskarżonym wyrokiem z 4 października 2019 r., sygn. akt IV U (...) Sąd Rejonowy w P. w punkcie pierwszym zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z 22 maja 2019 r. w ten sposób, że przyznał N. S. prawo do zasiłku chorobowego za okresy: od 17 grudnia 2014 roku do 4 marca 2015 roku, od 31 marca 2015 roku do 19 lipca 2015 roku, od 24 lipca 2016 roku do 25 sierpnia 2016 roku, od 23 grudnia 2016 roku do 17 stycznia 2017 roku, od 23 lutego 2018 roku do 8 marca 2018 roku i zwolnił N. S. od obowiązku zwrotu zasiłku

chorobowego za okresy: od 31 marca 2015 roku do 19 lipca 2015 roku, od 24 lipca 2016 roku do 25 sierpnia 2016 roku, od 23 grudnia 2016 roku do 17 stycznia 2017 roku, od 23 lutego 2018 roku do 8 marca 2018 roku; w punkcie drugim zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. na rzecz N. S. kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 17 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2019 r., poz. 645) oraz art. 84 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U z 2015 r., poz. 121).

Sąd Okręgowy uznał apelację za uzasadnioną i zmienił zaskarżony wyrok.

Sąd drugiej instancji wskazał, że wnioskodawczynie w okresie orzeczonej niezdolności do pracy zawierała wielokrotnie umowy zlecenia (umowy z: 17 grudnia 2014 r., 1 lutego 2015 r., 1 marca 2015 r., 1 kwietnia 2015 r., 1 maja 2015 r., 1 czerwca 2015 r., 1 lipca 2015 r., 1 sierpnia 2016 r., 31 grudnia 2016 r., 1 marca 2018 r.), weryfikowała rachunki zleceniobiorców wystawiane do umów zlecenia, podpisywała co miesiąc listy wynagrodzeń dla zleceniobiorców, podpisała PIT dla zleceniobiorcy. Wnioskodawczynie wystawiała też faktury (faktura z 11 maja 2015 roku nr (...)). Nikt bowiem oprócz niej nie był do tego uprawniony, gdyż wnioskodawczynie nikomu nie udzieliła do tego stosownego pełnomocnictwa, choć mogła i powinna.

W ocenie Sądu drugiej instancji, wykonywanych przez wnioskodawczynię czynności z uwagi na ich ilość, stałość i powtarzalność nie sposób uznać za incydentalne i sporadyczne, jak chce Sąd Rejonowy. Wręcz przeciwnie czynności te należało uznać za normalne prowadzenie działalności gospodarczej. Podpisywanie nawet wcześniej przygotowanych przez biuro księgowe umów zlecenia wymaga ich przeczytania i analizy, co nie jest bezrefleksyjną czynnością. To samo dotyczy podpisywania rachunków dotyczących wypłaty należnego wynagrodzenia zleceniobiorcom, list wynagrodzeń oraz faktur. Osoba prowadząca działalność jest odpowiedzialna za wynik tej działalności, co zobowiązuje ją do staranności przy podejmowaniu istotnych dla tej działalności decyzji finansowych. Tym samym nawet przygotowane rachunki, czy faktury wymagają należytego

skupienia i uwagi przed ich podpisaniem. Wnioskodawczyni w czasie orzeczonej niezdolności permanentnie podejmowała czynności związane z prowadzoną przez siebie działalnością, a zatem wykonywała pracę w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej.

Wykonywane przez wnioskodawczynię czynności w okresie orzeczonej niezdolności do pracy nie były niecierpiące zwłoki i życiowo konieczne. Jeśli wnioskodawczyni chciała prowadzić działalność w trakcie zwolnienia lekarskiego, to nic nie stało na przeszkodzie, żeby ustanowiła pełnomocnika. Wnioskodawczyni zamiast tego postanowiła sama w okresach orzeczonej niezdolności do pracy wykonywać pracę. Ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia w myśl art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Utrata prawa do zasiłku chorobowego przez wnioskodawczynię z uwagi na wykonywanie pracy w okresie przebywania na zasiłku chorobowym oznacza, że wypłacone jej świadczenie było świadczeniem nienależnie pobranym w rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej. Wnioskodawczyni składając w ZUS zwolnienie lekarskie pomimo wykonywania pracy w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, świadomie wprowadziła w błąd organ rentowy co do okoliczności warunkujących prawo do zasiłku chorobowego. Wnioskodawczyni jako osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy zasiłkowej, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że zachodzi potrzeba wykładni art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej w przedmiocie tego, czy w przypadku osób prowadzących

jednoosobowo działalność gospodarczą, tylko podpisanie jednej umowy zlecenia w miesiącu i dokumentów z nią związanych (rachunków) oraz wypłata wynagrodzenia, stanowi przejaw pracy zarobkowej o charakterze merytorycznym; od której należy się powstrzymać w okresach zasiłkowych, wobec rozbieżności w orzecznictwie sądowym w zakresie wykładni pojęcia pracy zarobkowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r.,

II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4 poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W niniejszej sprawie strona skarżąca nie wykazała, aby powoływane przepisy wywoływały poważne wątpliwości lub też rozbieżności w orzecznictwie. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że powoływane wątpliwości dotyczące wykładni art. 17 ustawy zasiłkowej nie mają ogólnego, abstrakcyjnego charakteru, który miałby znaczenie dla rozpoznania nie tylko tej konkretnej sprawy, ale również dla rozpoznawania innych, podobnych spraw w przyszłości. Jak bowiem wynika z wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, stronie skarżącej chodzi o kazuistyczne rozstrzygnięcie, czy stan faktycznej tej konkretnej sprawy mieści się w zakresie zastosowania art. 17 ustawy zasiłkowej. Oznacza to, że strona skarżąca formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania traktuje skargę kasacyjną jako kolejny, po apelacji, zwykły środek odwoławczy, zapominając o jej

publicznym charakterze, jak również o szczególnej roli Sądu Najwyższego, jako sądu prawa. Skarżąca w istocie polemizuje ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji, a nie identyfikuje rzeczywisty problem interpretacyjny.

Ponadto, wskazywana w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania rozbieżność w orzecznictwie ma jedynie pozorny charakter i nie występuje w rzeczywistości. Sąd Najwyższy jasno wskazuje w swoim orzecznictwie, że tylko wykonywanie czynności ubocznych w stosunku do czynności realizowanych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, mające charakter incydentalny, wymuszony okolicznościami i niezarobkowy, może zostać uznane działanie relatywnie neutralne względem art. 17 ust. 1 ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., II USK 399/21, LEX nr 3275112; postanowienie Sądu Najwyższego z 24 listopada 2021 r., III USK 257/21, LEX nr 3330864). W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji uznał, że z taką uboczną, incydentalną działalnością nie mieliśmy do czynienia. Strona skarżąca pomija w swoich twierdzeniach, że mimo iż zawieranie umów zlecenia miało wynikać z chęci powierzenia prowadzenia działalności innym osobom na czas niezdolności do pracy ubezpieczonej, to jednak nie towarzyszyło im udzielenie pełnomocnictwa do dokonywania czynności związanych z prowadzeniem tej działalności. W rezultacie, to odwołująca się musiała podpisywać również faktury związane z prowadzoną działalnością w okresie niezdolności do pracy. Strona skarżąca stara się zatem, poprzez wskazanie fikcyjnej rozbieżności w orzecznictwie, uzyskać korzystną dla siebie ocenę stanu faktycznego tej konkretnej sprawy.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

